

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 78. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779802793552.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Fembindsudgavens bd. I-II, EHP1/2-62/63

Da Vilhelm Pedersen døde i sit fyrretyvende år 1859, havde han ikke blot illustreret EP-50/54 og HP-55, men også fire eventyr i Folkekalenderen og, vigtigere, syv stykker fra *En Digters Bazar* og *I Sverrig*. Sammen med den omstændighed, at H. C. Andersens nye stærke produktivitet i vor genre fra 1858 markeredes med NEH-hæfternes titel og format, viser sidstnævnte illustrationer, at en samlet udgave forberedtes, og denne afgrænsede sig selv, da kunstneren døde. Fremtiden måtte så vise, hvem der kunne fortsætte arbejdet.

1862-63 udkom da de to bind, der er omtalt IV 12. De har een uvisnelig fordel: at de genindfører den kronologiske rækkefølge af eventyrene, som var brudt i EP-50 og SS19/20-55 og derefter i mangfoldige udenlandske udgaver. Men det er vist også det pæneste, der kan siges om denne udgave, i vort bd. I-IV kaldet **D**.

Den kronologiske redaktion af hver variantnote tjener til at sløre omfanget af rettelser i **D**. Grundlaget for **D** er nemlig i det store og hele EP-54 (se nedenfor) og HP-55 (hvortil kommer de IV 13-66 trykte eventyr fra spredte forlæg), så på en mængde punkter er disse bøger lig **D**, men afvigende fra **C**; men **D** noteres i apparatet, således i den allerførste note I, 23, hvor: *sit] sin C, sit D* jo betyder: *sit AA2 BB2 D, sin C*. Alligevel vil man finde en del steder, hvor **D** har foretaget en anden rettelse end **C**, typen II 117: *bleve tilsidst] bleve de tilsidst C, tilsidst bleve de D*. Og dertil kommer så de endeløse detaljer under apparatets tærskel. Men netop disse skal her behandles varsomt. Af hensyn til noterne viser arbejds eksemplaret af **D** nemlig afvigelser fra **C**, ikke afvigelser fra sit egentlige forlæg.

Et blik på noterne vil skabe tvivl om dette forlæg. Er det EP-50 (**B**) eller EP-54 (**B2**)? Hvor disse afviger, ses **D** at følge snart den gamle

79

B-form bagom **B2**, snart dennes nydannelse. Svaret findes ved at se på det efter **B** gennemrettede arbejds eksemplar af **B2** med særligt henblik på detaljer under apparatets tærskel. Så hælder vægten til den også kronologisk sandsynligere **B2**, og man skal ikke længere end til side 4, før man finder det første indicium: anførselstegn i **B** glemt i **B2** og ikke rutinemæssigt indsat i **D** (II 437). Heraf må sluttes, at hvor ikke blot tilfældigheder er på spil, skyldes identitet mellem **B** og **D** tilbageretning. Dette støtter ægtheden af de rettelser **B** > **B2**, der omtales ovenfor, og hvoraf kun den førstnævnte forsvinder i **D**; var de uønskede, havde de kunnet rettes tilbage.

Sagen er dog ikke afgjort hermed - der er en rigdom af forskelle på mikroplanet, de er blot ikke noteret i noget arbejds eksemplar, da de ikke skulle bruges til noterne, og det er ikke skønnet muligt at sammenligne **B2** og **D** mere end stikprøvevis. Sammenholder man **D** med det eksemplar af **C**, hvori rettelser fra **B2** er indført, får man på overkommelig måde indblik i den parallelle, men i enkeltheder uens udvikling fra **B2** til dens to eftertryk. Emnet kan efter udg.s mening ikke bære en detaljeret undersøgelse, men stikprøver tjener til at karakterisere **D**. Denne text, som i de fleste tilfælde har fire, til tider flere optryk lineært bag sig, er dels gjort til genstand for bevidste ændringer mod alle forgængere, stedvis dog for rettelser af tilbagegribende art; dels er den fulgt med tidens ændringer i ortografisk husstil, dvs. at rettelser af »**C**-type« er så indarbejdede, at de også præger **D**, omend knap så stærkt som **C** selv.

De texter, der fra rejsebøgerne vandrer direkte ind i eventyrkánonen EHP1/2-62/63, er karakteristiske ved at **C**-rettelser må indføres i de tyve år gamle »Bazar-kapitler«, mens den pågældende norm stort set allerede råder i 1. udg. af *I Sverrig*.

Disse rejsebogskapitler (samt *Ærens Tornevei* og *Jødepigen*, alle i bd. IV) findes også i SS25/26-68, men apparatet synes utvetydigt at vise, at dette sker med original trykkene som forlæg, ikke med EHP1/2.

De texter, der optrykkes efter HP-55, kræver kun få ord. Apparatet viser til overmål, at HP-55 og ikke SS18-55 er forlæg for EHP2-63 (**D**), men både apparatet og arbejds eksemplaret viser desuden, at også disse texter trods den ringe tidsafstand er blevet reguleret, faktisk mere end de fleste eventyr. Det drejer sig ofte om et dusin smårettelser på en af bogens små sider.

En gennemgang af de for **D** specifikke ændringer - der går langt udover hvad en sætter kunne »komme til« at præstere - ville blive meget omfattende og foregribe det flg. afsnit IV om rettelsestyperne. Til gengæld er der i afsnit IV, som ellers sparer på sigler, anført **D** ved en del karakteristiske rettelser, og for så vidt som talen er om citater fra vor udgaves bd. I-II, tjener disse rettelser da til at belyse de i 1862/63 80 stedfundne indgreb. Se især afhandlingens sidste sider, der er stærkt prægede af **D**.

Det skal endnu tilføjes, at EHP1/2-63 blev optrykt 1873 under betegnelsen 4. udgave, hvor altså EP-50 og EP-54 tæller som 1. og 2. Som nævnt I 11 er dette tryk ikke benyttet, skønt det er udkommet i forf.s levetid

og formodentlig findested for nogle af de læsemåder, man anser for nye i de posthume samlede skrifter. Forordet I 11 omtaler »optryk ... de«, og denne uberettigede pluralisform skal her korrigeres, ligesom den mere præcist lydende fejl IV 12 lin. 2 fn.: »tre gange«.